

MUHBA MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
museuhistoria@bcn.cat
www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis

08
quarhis

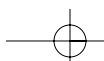
QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
MADÏNA BARĜILÛNA | BARCELONA

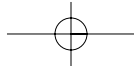
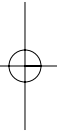
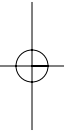
quarhis
EPOCA II-ANY 2012-N.08-ISSN 24555
240 PÀGINES · BARCELONA

 Ajuntament de Barcelona

quarhis|08

Editor:

Museu d'Història de
Barcelona (MUHBA)
Institut de Cultura
Ajuntament de Barcelona

Director MUHBA:

Joan Roca i Albert

Direcció Quarhis:

Julia Beltrán de Heredia

Secretària de redacció:

Vanesa Triay

Consell de redacció:

Xavier Aquilué (MAC)
Julia Beltrán (MUHBA)
Josep Guitart (UAB)
Josep M. Gurt (UB)
Albert López (DiBa)
Magí Miret (GC)
Carme Miró (MUHBA)
Miquel Molist (UAB)
Isabel Rodà (ICAC)

Avaluadors externs:

Luis Caballero Zoreda
Carmen Fernández Ochoa
Sauro Gelichi
Jean Guyon
Simon Keay
Bernat Martí
Lucy Vallauri
Desiderio Vaquerizo
Giuliano Volpe

Control gràfic:

Emili Revilla

Disseny gràfic:

PFP
(Quim Pintó,
Montse Fabregat)

Realització:

Estudi Balmes, SL

Impressió:

Índice Arts Gràfiques, SL

Imatges de la coberta:

Antonio Lajusticia
i Pep Parer - MUHBA

ISSN

1699-793X

Dipòsit legal

B-13005-1960

© dels textos els autors
© de l'edició

**Museu d'Història de
Barcelona**

Institut de Cultura,
Ajuntament de Barcelona
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
[www.museuhistoria.bcn.
cat/quarhis](http://www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis)

MU·HBA MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| MADÏNA BARÂGILÛNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II·ANY 2012·NÚM.08·ISSN 1699-793X
240 PÀGINES · BARCELONA

**Ajuntament
de Barcelona**

SUMARI
SUMARIO
SUMMARY
SOMMAIRE

9-11	PRESENTACIÓ JOAN ROCA I ALBERT
12-13	EDITORIAL JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
16-37	BARCELONA, PORT, COSTA I COMERÇ PROPOSTA D'EVOLUCIÓ DEL FRONT MARÍTIM DE BARCELONA DURANT L'HOLOCÈ, A PARTIR DE LA INTEGRACIÓ DE DADES GEOTÈCNiques, INTERVENCIIONS ARQUEOLÒGIQUES I CRONOLOGIES ABSOLUTES RAMON JULIÀ BRUGUÉS I SANTIAGO RIERA MORA
38-52	CIRCULACIÓ AMFÒRICA AL PORT DE LA <i>BARCINO</i> TARDANTIGA: SEGLES V A VII DC CÈSAR CARRERAS MONFORT
54-78	“ <i>QUE EN ELL STARA SEGURA LA MAJOR NAU DEL MON</i> ”. TRÀFIC I EVOLUCIÓ DEL PORT DE BARCELONA AL SEGLE XV MIKEL SOBERÓN RODRÍGUEZ
80-109	LES GERRES DE TRANSPORT MARÍTIM: PRODUCCIÓ I COMERÇ A BARCELONA JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
112-129	NOTES I ESTUDIS L'OCUPACIÓ ALTMEDIEVAL DE LA VILANOVA DELS ARCS VELLS VANESA TRIAY OLIVES
130-149	EL FORN DE CERÀMICA DEL CARRER DE CARDERS. UN CENTRE PRODUCTOR DEL SEGLE XIII AL <i>SUBURBIUM</i> ORIENTAL DE BARCELONA ESTEVE NADAL ROMA
150-164	NOVES DADES SOBRE LA PRODUCCIÓ DE CERÀMICA MEDIEVAL DE BARCELONA. LA CARACTERITZACIÓ ARQUEOMÈTRICA DEL TALLER DEL CARRER DE CARDERS ROBERTA DI FEBO I MARISOL MADRID I FERNÁNDEZ I CLAUDIO CAPELLI I JAUME BUXEDA I GARRIGÓS I JAVIER G. IÑÁÑEZ I ROBERTO CABELLA
166-191	LAS PIPAS DE CERÀMICA NO CAOLINÍTICA HALLADAS EN BARCELONA: PRODUCCIÓN Y COMERCIO EN LOS SIGLOS XVII-XIX JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I NÚRIA MIRÓ I ALAIX I MIKEL SOBERÓN RODRÍGUEZ
194-197	NOTICIARI PROJECTE PREHISTÒRIA DE BARCELONA
198-199	LA PORTA DE MAR DE <i>BARCINO</i> I LES TERMES PORTUÀRIES: UN NOU ESPAI PATRIMONIAL RECUPERAT PER A LA CIUTAT
202	INTERVENIR A LA MURALLA ROMANA DE BARCELONA
200-201	VII CONGRÉS DE MUSEÏTZACIÓ DE JACIMENTS ARQUEOLÒGICS
202-203	IMPACTE TECNOLÒGIC EN EL NOU MÓN COLONIAL. ACULTURACIÓ EN ARQUEOLOGIA I ARQUEOMETRIA CERÀMICA (TECNOLONIAL)
205-206	BIBLIOGRAFIA PUBLICADA SOBRE ARQUEOLOGIA DE BARCELONA
207-215	TEXTOS EN CASTELLANO. SÍNTESIS
217-224	ENGLISH TEXT. SUMMARY
225-233	TEXTES EN FRANÇAIS. RÉSUMÉ
235-239	NORMES DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS A QUARHIS

Presentació

JOAN ROCA I ALBERT
Director del MUHBA**VINCLES, CREIXEMENTS, CONTINUÏTAT URBANA**

La dedicació prioritària d'aquest *Quarhis* als vincles entre la ciutat i el mar no és casual, sinó que respon al propòsit de contribuir des del MUHBA als treballs preparatius del XIIIè Congrés d'Història de Barcelona, que organitza el 2013 l'Arxiu Històric de la Ciutat i que compta també amb la col·laboració del Museu Marítim.

El conjunt dels articles que formen aquest vuitè número de la revista constitueixen, sens dubte, una aportació significativa per a la història de Barcelona en qüestions com ara les relacions de la ciutat amb altres urbs i territoris llunyans, els processos d'innovació i de difusió, els ritmes del creixement urbà i les dinàmiques barcelonines de llarga durada. A l'editorial que trobareu a les pàgines següents, Julia Beltrán de Heredia desgrana amb precisió les línies mestres del seu contingut, la qual cosa ens permet de fer-ne aquí un apunt més lliure, per períodes històrics.

Després d'un estudi de Santiago Riera i Ramon Julià sobre l'evolució del litoral durant l'holocè, que és un tema que en els darrers temps ha aconseguit una atenció notable, el treball de César Carreras sobre els vincles mercantils entre els segles V i VII, en temps de la *Barcino* visigòtica, i la nota de Vanessa Triay sobre les estructures agràries i la formació del suburbi de la Vilanova dels Arcs Vells, tot seguint l'aqüeducte romà en direcció al Besòs, contribueixen amb nous testimonis de la continuïtat urbana, al coneixement del trànsit dels temps tardoantics fins als altmedievals, que seran objecte d'un proper *Quarhis*.

Dues altres recerques, obra d'Esteve Nadal i d'un equip mixt de la Universitat de Barcelona i de la Università degli Studi di Genova respectivament, aborden la dinàmica urbana del segle XIII pel que fa a la difusió cultural, a partir de l'estudi arqueològic i arqueomètric de la producció d'un terrisser instal·lat al *suburbium* oriental. Un terrisser que amalgamava la tradició local i el repertori almohade: possiblement es tractava d'un artesà d'origen andalusí i la seva producció, que sembla que tan sols va aconseguir un reconeixement limitat, abastia, probablement, a famílies del mateix origen.

Les pàgines centrals d'aquest número les conformen els treballs que Mikel Soberón i Julia Beltrán han dedicat, respectivament, a la construcció d'un moll al port i a les gerres per al transport marítim a la baixa edat mitjana. Soberón ho estudia a partir dels registres arqueològics i de les fonts fiscals i Beltrán treu bon partit de les ordinacions del Consell de Cent i dels segells de terrisser. Resulta especialment estimulante la lectura conjunta de tots dos articles per endinsar-se en els alts i baixos de la complexa història econòmica i institucional del quatre-cents a Barcelona, en el context de la Mediterrània occidental.

El referent marítim es manté en l'estudi que clou la revista, obra de Julia Beltrán, Núria Miró i Mikel Soberón, que se centra en les importacions de pipes, un producte d'alt valor afegit per unitat de pes, que van canviar d'origen arran de la recomposició del mapa europeu després de la Guerra de Successió: la minva de les importacions des d'Holanda i la Gran Bretanya es va veure compensada per l'arribada de pipes i altres articles de fumador des de l'Imperi otomà i la Mediterrània en general.

D'aquesta manera, les recerques incloses a *Quarhis* s'insereixen dins dels projectes conjunts del Centre de Recerca i Debat del MUHBA i del Seminari

d'Història de Barcelona de l'AHCB, al costat d'altres experiències, com el treball compartit de totes dues institucions, especialitzades en la història de la ciutat sobre el segle XVIII i les manufactures d'indianes, i de projectes de col·laboració futura, com la revisió historiogràfica del segle XV barceloní, que ha de culminar en una exposició i en una programació pública en diferents formats.

De manera més general, cal remarcar la sintonia creixent, dins dels projectes de recerca del Museu, entre els treballs que parteixen de fonts arqueològiques i els basats en fonts escrites i gràfiques. Aquest ha estat el cas del projecte "Aigua i Ciutat", amb una important aportació de treballs arqueològics a l'exposició i al llibre *La revolució de l'aigua a Barcelona*, en els estudis i la museïtzació del turó de la Rovira, amb les restes arqueològiques de la bateria de la Guerra Civil i del creixement barraquista, o en la confecció del catàleg del patrimoni industrial de Ciutat Vella, que el Museu ja té gairebé enllestit.

Voldria subratllar, per acabar, la convergència de múltiples sabers en l'estudi i la museïtzació de la porta de Mar i les termes suburbanes de *Barcino* al carrer de Regomir –on conflueixen les vicissituds d'una història bimil·lenària, des dels orígens de la ciutat fins a les opcions urbanístiques contemporànies– i la transdisciplinarietat de les jornades "Intervenir a la muralla romana de Barcelona", celebrades recentment: en tots dos casos els resultats de les recerques arqueològiques s'han incorporat a un plantejament acadèmic i aplicat més ampli.